

Κατάρτιση Ειρηνοδίκων

Ειρήνης Ματθία 19-5-1983

175

Εταιρία Δικαστικών Μελετών με θέμα «Η κατάργηση των ειρηνοδικείων». Ακολούθησε συζήτηση, που ολοκληρώθηκε σε τέσσερις συνεδριάσεις.

Η Εταιρία κατέληξε ομόφωνα στο ακόλουθο πόρισμα:

Ι. Αξιολόγηση

Η ύπαρξη δύο κατηγοριών πρωτοβάθμιων δικαστηρίων και δικαστών της ίδιας δικαιοδοσίας, αν και εφαρμόζουν το ίδιο ουσιαστικό δίκαιο με την ίδια δικονομία, αποτελεί φανερή οργανωτική ανωμαλία. Ύστερα από την παρακμή της συμβιβαστικής αποστολής των ειρηνοδικών, από την εξάλειψη των τοπικών εθίμων και από την ανάπτυξη των συγκοινωνιακών μέσων και επικοινωνιών, η διατήρηση της δυαδικής αυτής δικαστικής οργάνωσης εμφανίζεται ως ιστορικό κατάλοιπο, αδικαιολόγητο στην εποχή μας. Η διατήρηση των ειρηνοδικείων έχει, εξάλλου τα ακόλουθα μεγάλα μειονεκτήματα: α) Εμφανίζει τη δικαιοσύνη δυσπρόστατη και ένα τμήμα της να απονέμεται από δικαστές δεύτερης διαλογής. β) Καθηλώνει ισόβια στον ίδιο βαθμό μια κατηγορία δικαστών, που καταλήγουν έτσι στην απογοήτευση, στον επιστημονικό και στον ψυχολογικό μαρασμό. γ) Στερεί από μια μεγάλη κατηγορία δικαστών (τους ειρηνοδίκες) τη διάσκεψη, που αποτελεί αναντικατάστατο σχολείο γνώσεων, μεθόδου, πείρας και δικαστικών παραδόσεων. Καταδικάζει άρα τους ειρηνοδίκες στη μόνωση, στην αμηχανία ή στον αυτοσχεδιασμό, με αποτέλεσμα να εκτίθεται καμιά φορά η σοβαρότητα και η αξιοπιστία της δικαιοσύνης. δ) Δημιουργεί πολλαπλές δυσχέρειες στη νομοθετική οριοθέτηση της καθ' ύλην αρμοδιότητας μεταξύ ειρηνοδικείων και πρωτοδικείων, που όχι σπάνια συγκαλύπτουν αυθαίρετες ή και διαβλητές επιλογές (υποβάθμιση ορισμένων υποθέσεων και αναβάθμιση άλλων, με κριτήρια εξωνομικά). ε) Εισάγει δικονομική αβεβαιότητα σε θέματα καθ' ύλην αρμοδιότητας και διαδικασίας, ενώ παράλληλα αντιστρατεύεται την ενότητα της νομολογίας στο πεδίο του ουσιαστικού και του δικονομικού δικαίου. στ) Οδηγεί σε μεγάλη, κυριολεκτικά, σπατάλη χρήματος και δικαστικής ενέργειας, αφού σημαίνει δύο παράλληλες κατηγορίες πρωτοβάθμιων δικαστών. Συντηρεί την ανορθολογική κατανομή των υποθέσεων, με μεγάλη επιβάρυνση ορισμένων και υποαπασχόληση άλλων, καθιστά αδύνατη την αυστηρότερη επιλογή των υποψηφίων στους διαγωνισμούς παρεδρων, ματαιώνει την ορθή κατάστρωση της δικαστικής χωρογραφίας και της δικαστικής επιθεώρησης, κατεβάζει το γενικό επίπεδο.

Το επιχείρημα ότι χάρη στην ειρηνοδικειακή οργάνωση η δικαστική εξουσία διατηρείται κοντά στις μικρές πόλεις και στην ύπαιθρο, τονώ-

νοντας έτσι την επαρχία, το χωριό, τη νησιωτική Ελλάδα δεν είναι βάσιμο. Πρώτον διότι η παρουσία της δικαστικής αρχής στην ύπαιθρο δε σημαίνει κατανάγκη μόνιμη εγκαταβίωση του ειρηνοδίκη σε χωριά και νησάκια, όπου αισθάνεται εξόριστος, αντιμετωπίζει δυσχέρειες πρακτικής ζωής, υποαπασχολείται και φθείρεται. Αν τα σημερινά ειρηνοδικεία (καταστήματα και γραμματείες) οργανωθούν ως μεταβατικές έδρες Μονομελών Πρωτοδικείων, με πυκνή (τουλάχιστον δύο φορές τη βδομάδα) μετάβαση του πρωτοδίκη, που είναι εύκολη και άνετη με τα σημερινά συγκοινωνιακά μέσα, η παρουσία της δικαιοσύνης στην ύπαιθρο θα είναι ουσιαστικότερη και καλύτερη χωρίς τα μειονεκτήματα του ειρηνοδικειακού θεσμού. Δεύτερον, και σήμερα πολλοί και μάλιστα οι καλύτεροι από τους ειρηνοδίκες που τοποθετούνται στην ύπαιθρο είναι ουσιαστικά διαβατικοί. Παραμένουν στην έδρα τους λίγους μόνο μήνες, ώσπου να μελετήσουν για να πετύχουν στον επόμενο διαγωνισμό παρέδρων, με αποτέλεσμα οι θέσεις τους να είναι τον περισσότερο χρόνο κενές. Στις περιπτώσεις πάλι ειρηνοδικών που, έχοντας χάσει κάθε ελπίδα να πετύχουν σε διαγωνισμό παρέδρων, υπηρετούν χρόνια στο ίδιο νεκρό ειρηνοδικείο, η εκπροσώπηση της δικαστικής αρχής δεν είναι, συχνά, ικανοποιητική.

Ύστερα από τις σκέψεις αυτές είναι φανερό ότι η ένταξη των ειρηνοδικείων στον ενιαίο δικαστικό ιστό αποτελεί αίτημα της εποχής μας, το σπουδαιότερο μέτρο για την ορθολογική οργάνωση της δικαιοσύνης. Ανεξάρτητα από τις δυσχέρειες που εμφανίζει, ιδίως κατά το μεταβατικό στάδιο, η πολιτεία οφείλει να προχωρήσει, και μάλιστα το ταχύτερο. Γιατί κάθε αναβολή σημαίνει διορισμό και νέων ειρηνοδικών, η απορρόφηση των οποίων καθιστά τη λύση του προβλήματος ολοένα δυσκολότερη.

II. Η Νέα δικαστική οργάνωση.

Όσα ειρηνοδικεία βρίσκονται εκτός έδρας πρωτοδικείου να γίνουν Περιφερειακά Μονομελή Πρωτοδικεία, χωρίς να θιγούν τα δικαστικά καταστήματα και οι γραμματείες τους. Όσα βρίσκονται στην έδρα πρωτοδικείου να συγχωνευτούν με το πρωτοδικείο, και το ειρηνοδικειακό κατάστημα και το προσωπικό της γραμματείας να περιέλθει στο πρωτοδικείο. Θα δημιουργηθούν έτσι δύο κατηγορίες πρωτοδικείων: α) εκείνα που θα περιλαμβάνουν πολυμελές και μονομελές, στο οποίο θα συγχωνευτεί και το ειρηνοδικείο της έδρας και β) τα Περιφερειακά Μονομελή Πρωτοδικεία. Τα πρώτα θα δικάζουν όλες τις υποθέσεις του πρώτου βαθμού (πολιτικές και ποινικές) σε συνθέσεις πολυμελείς ή μονομελείς. Τα δεύτερα θα είναι αρμόδια μόνο για όσες πολιτικές και ποινικές

υποθέσεις υπάγονται στην καθ' ύλην αρμοδιότητα των μονομελών πρωτοδικείων, των μονομελών πλημμελειοδικείων, των ειρηνοδικείων και των πταισματοδικείων. Στα πρώτα θα δικάζουν πρωτοδίκες και πάρεδροι που θα ανήκουν στη δύναμη του ενιαίου πρωτοδικείου. Αυτοί θα σχηματίζουν πολυμελείς και μονομελείς συνθέσεις. Στα δεύτερα θα δικάζουν μόνο πρωτοδίκες που είτε θα είναι τοποθετημένοι σ' αυτά είτε θα «μεταβαίνουν» από το πλησιέστερο πρωτοδικείο. Στην περίπτωση αυτή θα πρόκειται για Μεταβατικά Περιφερειακά Μονομελή Πρωτοδικεία. Επομένως οι δικαστικές αρχές της επαρχίας θα αναβαθμιστούν. Θα γίνει μάλιστα πραγματική δικαστική αποκέντρωση, αφού στα Περιφερειακά Μον. Πρωτοδικεία θα δικάζονται και όλες οι υποθέσεις της αρμοδιότητας των μονομελών πρωτοδικείων και πλημμελειοδικείων. Η αποκέντρωση αυτή θα έχει και μία άλλη αγαθή συνέπεια: θα συντελέσει στην αποσυμφόρηση των μεγάλων δικηγορικών συλλόγων. Γιατί πολλοί δικηγόροι θα θελήσουν να παραμείνουν στα Περιφερειακά αυτά Δικαστήρια, ενώ τα ειρηνοδικεία δεν είχαν αρκετή δικαστική κίνηση για να τους συγκρατήσουν. Οπωσδήποτε όμως όσα περιφερειακά δικαστήρια προβλέπεται να έχουν μικρή κίνηση θα πρέπει, αδίστακτα, είτε να συγχωνευτούν με άλλα είτε να παραμείνουν ως μεταβατικά. Έτσι μόνο θα επιτευχθεί εξοικονόμηση δικαστών και δικαστικής ενέργειας σε μεγάλη κλίμακα, ώστε να φτιάξουμε μια καλύτερη δικαιοσύνη. Ειδικότερα με την ίδρυση των Περιφερειακών Μονομελών Πρωτοδικείων στην Αττική, στη θέση των σημερινών ειρηνοδικείων (στην Καλλιθέα, Ν. Ιωνία, Περιστέρι, Χαλάνδρι, Μαρούσι, Κορωπί, Ελευσίνα, Μέγαρο, Μαραθώνα, Μενίδι, Λαύριο, Ν. Λιόσια και Αγ. Παρασκευή) θα πραγματωθεί έμμεσα και η επιδιωκόμενη αποσυμφόρηση του Πρωτοδικείου Αθηνών. Γιατί στα νέα αυτά Περιφερειακά Μονομελή Πρωτοδικεία θα υπαχθούν όλες οι υποθέσεις αρμοδιότητας μονομελούς πρωτοδικείου και πλημμελειοδικείου που εμπίπτουν στην τοπική αρμοδιότητα (περιφέρεια) των σημερινών ειρηνοδικείων, με αντίστοιχη ελάφρυνση του Πρωτοδικείου Αθηνών. Η τεχνικοϋπαλληλική υποδομή είναι έτοιμη (κτίρια, υπάλληλοι, εγκαταστάσεις, οργάνωση). Θα χρειαστεί μόνο κάποια ανακατανομή των θέσεων υπαλλήλων και δικαστών προς την περιφέρεια της Αττικής.

III. Μεταβατική περίοδος.

Δυσχέρειες παρουσιάζει η απορρόφηση των 500 περίπου ειρηνοδικών που υπηρετούν σήμερα.

Ύστερα από ευρεία ανταλλαγή σκέψεων κρίθηκε ομόφωνα ότι πρέπει να αποκλειστεί η ομαδική ένταξη των ειρηνοδικών αυτών, γιατί θα είχε ως αποτέλεσμα τη γενική υποβάθμιση, θα επέφερε συμφόρηση στην

επετηρίδα και θα στερούσε για πολλά χρόνια τη δικαιοσύνη από την είσοδο νέων ικανών νομικών. Χωρίς να παραβλέπει άλλες δυνατότητες, που ασφαλώς υπάρχουν, η Εταιρία προτείνει την ακόλουθη λύση:

Να καταργηθούν σε πρώτη φάση όλα τα ειρηνοδικεία που εδρεύουν σε έδρα Πρωτοδικείου, οπότε θα καταργηθούν 130 περίπου θέσεις ειρηνοδικών. Ταυτόχρονα να αυξηθούν οι θέσεις πρωτοδικών κατά 100. Οι νέες αυτές θέσεις πρωτοδικών (παρέδρων) θα πληρωθούν με ειδικό διαγωνισμό μεταξύ όλων των ειρηνοδικών που υπηρετούν. Ασφαλώς θα βρεθούν 100 ειρηνοδίκες που θα πετύχουν στο διαγωνισμό, θα καταλάβουν τις θέσεις αυτές και θα ενταχθούν ομαλά στην επετηρίδα. Στο χρονικό διάστημα που θα απαιτηθεί άλλοι 30 περίπου ειρηνοδίκες θα βγουν από την υπηρεσία. Έτσι οι ειρηνοδίκες θα περιοριστούν κατ'αριθμό ίσο περίπου προς τις θέσεις που θα έχουν καταργηθεί (130). Εξάλλου, δε θα υπάρχουν πια θέσεις ειρηνοδικών παρά μόνο έξω από τις έδρες Πρωτοδικείων. Αυτές θα καταληφθούν, με τις αναγκαίες μεταθέσεις, από τους ειρηνοδίκες που θα έχουν απομείνει. Οι 70 θέσεις ειδικών πταισματοδικών δε θα θιγούν κατά την πρώτη φάση. Έτσι, οι ειρηνοδίκες που θα καταλάβουν τις θέσεις των περιφερειακών ειρηνοδικείων θα είναι περίπου 300 (500 μείον 130+70 ίσον 300). Κατά τη δεύτερη φάση οι θέσεις τους θα καταργούνται σταδιακά με το ρυθμό που θα βγαίνουν από την υπηρεσία, με βάση πίνακα καταργούμενων ειρηνοδικείων που θα καταρτισθεί κατά σειρά αντίστροφα ανάλογη προς τη δικαστηριακή τους κίνηση. Αρκετοί θα πετύχουν σε μεταγενέστερους διαγωνισμούς παρέδρων, άλλοι θα συνταξιοδοτηθούν κ.λπ. Σκόπιμο θα είναι να χορηγηθούν κίνητρα για την έξοδο όσων απομείνουν ύστερα από 8 ή 10 χρόνια (πλασματικά χρόνια, εθελούσια έξοδος κ.λπ.). Οι θέσεις πρωτοδικών θα αυξάνονται κατ'έτος κατά το 1/2 του αριθμού των ειρηνοδικών που βγήκαν από την υπηρεσία κατά το αμέσως προηγούμενο έτος. Οι νέες αυτές θέσεις θα κατανεμηθούν κατά τρόπο ορθολογικό, σύμφωνα με τις αρχές που διατυπώθηκαν παραπάνω (II). Κατά τη δεύτερη αυτή φάση και καθ'όμοιο τρόπο θα καταργηθούν σταδιακά οι θέσεις ειδικών πταισματοδικών και θα αυξάνονται κατά το 1/2 του αριθμού των κατ'έτος εξερχομένων οι θέσεις πρωτοδικών. Κατά τη μεταβατική αυτή περίοδο οι εφέσεις κατά αποφάσεων επί υποθέσεων της καθ'ύλην αρμοδιότητας ειρηνοδικείων θα εξακολουθήσουν να κρίνονται από τα Πολ. Πρωτοδικεία, ανεξάρτητα αν έχει δικάσει Ειρηνοδικείο ή Μονομελές Πρωτοδικείο.

Οπωσδήποτε ένα είναι βέβαιο. Ότι η δυσχέρεια της απορρόφησης των ειρηνοδικών δεν πρέπει να επιβραδύνει την κατάργηση των ειρηνοδικείων. Γιατί ο χρόνος που περνάει κάνει ολοένα δυσκολότερη την

αποτήκευση της δικαιοσύνης, ενώ η κατάσταση για την αντιμετώπιση της κρίσης είναι όλο και χειρότερη.